

פרק 5 - שירותי בריאות

הערה: על שירותי הבריאות הניתנים ע"י המינהל לשירותים חברתיים בעירייה, ראה/י פרק 4 - שירותים חברתיים וביטוח לאומי.

מקורות והגדרות

המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי - המרכז הרפואי כולל את בתי החולים: **איכילוב** (אשר אוחד עם בית החולים רוקח, שהיה ממוקם ברח' בלפור בשנת 1992), **בית יולדות "ליס"** (בעבר בית יולדות הקרייה, במיקומו הנוכחי החל מיולי 1997) ו**בית החולים לילדים דנה-דואק**.

לוחות 1-5: משרד הבריאות, שירותי מידע ומיחשוב, תחום מידע

המעון לבריאות הנפש - יפו נסגר במהלך שנת 2005 ועקב כך קטגוריית מוסדות אשפוז בבעלות ממשלתית (בת"א-יפו) נותרת ריקה.

מיטות תקן - מספר המיטות התקניות בסוף השנה על פי התקציב שאושר למוסד.

הערה: כל הנתונים בלוחות 1-5 אינם כוללים ילודים.

לוחות 6-7: המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי, אגף המחשוב

לוח 8: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון

לוחות 9-10: הלמ"ס

לוח 11: הסקר החברתי, הלמ"ס

ראה פרוט על הסקר החברתי בהגדרות פרק 3.

תיאור והסבר

1. מיטות אשפוז

ממחצית שנות ה-50' (השנים הראשונות לגביהן נמצאו נתונים) ועד 2009 גדל מספר מיטות התקן במוסדות האשפוז בעיר (שכוללים מוסדות למחלות ממושכות) פי 2.2 (מ-1,376 מיטות בשנת 1957 ל-3,081 בשנת 2009). עיקר הגידול התרחש עד תחילת שנות ה-2000. במהלך העשור הראשון של שנות ה-2000 חל גידול קטן בלבד במספר מיטות התקן בעיר, כאשר שנת 2007 הייתה שנת שיא עם 3,265 מיטות תקן. שיעור המיטות ל-1,000 נפש באוכלוסייה ממוצעת בעיר הגיע ב-2009 ל-7.6, בדומה לשנת 2008 (7.5). בשנת 2008 נגרע בית אבות גבעת השלושה ממצבת מוסדות האשפוז העירוניים, מה שהביא לירידה במספר המיטות והקבלות למוסדות אשפוז בעיר בהשוואה למספר המיטות והקבלות בשנת 2007 (לוחות 5.1 ו-5.2).

מן הנתונים עולה כי מתחילת שנות ה-90' ועד 2001 חלה עלייה משמעותית בשיעור המיטות ל-1,000 נפש באוכלוסייה הממוצעת בעיר (שיעור של 5.07 בשנת 1990, בהשוואה לשיעור של 8.81 ב-2001), לעומת ירידה מתמשכת אך קטנה יותר שחלה מ-2002 ואילך. את הירידה בשיעור המיטות ל-1,000 נפש אפשר להסביר בכך שבמקביל לגידול שחל במספר מיטות התקן במוסדות האשפוז בעיר, חל גידול רב יותר באוכלוסיית העיר.

מיטות התקן במוסדות האשפוז בעיר מהוות 7.3% מסה"כ מיטות התקן בישראל (3,081 מתוך 42,119). אם נוציא מהחשבון את המיטות לחולי נפש (המהוות 8% מהמיטות בישראל), יהיה אחוז המיטות בעיר 8% מסה"כ הארצי. אחוז המיטות למחלות ממושכות בעיר מכלל המיטות עומד על 57% והוא גבוה מהשיעור הארצי (55%).

עד שנת 1980 היו המיטות בבעלות ציבורית, עירונית או ממשלתית כ-90% מסה"כ המיטות במוסדות האשפוז בעיר. בשנת 1980 נסגר בית החולים "צהלום" ביפו, שהיה בבעלות ממשלתית. במהלך השנים התמעט מספר המיטות הנמצאות בבעלות ממשלתית, עד שהחל ב-2005 אין עוד מיטות בבעלות ממשלתית בתל-אביב-יפו. במקביל, נבנו והורחבו בתי חולים פרטיים (כגון בית חולים אסותא) ועלה מאוד מספר המיטות בבעלות פרטית, בעיקר החל בשנת 2000. בנוסף, החל בשנת 2008, גבעת השלושה אינו מהווה עוד מוסד אשפוז עירוני, מה שהביא לירידה משמעותית במספר המיטות בבעלות ציבורית אחרת. ב-2009 היו המיטות בבעלות עירונית-ממשלתית או ציבורית רק כ-61% מסה"כ המיטות ואילו כ-39% מהמיטות הן בבעלות פרטית (לוחות 5.1, 5.2).

2. המרכז הרפואי תל-אביב ע"ש סוראסקי

במרכז הרפואי תל-אביב ע"ש סוראסקי היו בסוף 2009 1,050 מיטות, בהתפלגותן בין המחלקות אין שינוי מאז שנת 1999. מספר מרפאות החוץ והמכונים של המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי בשנת 2010 עמד על כ-170 ומספר הביקורים עמד בשנה זו על כ-1,500,000 ביקורים. החל בשנות ה-80 ישנה מגמת ירידה מתמשכת בחלקן היחסי של מיטות התקן במרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי מסה"כ מיטות התקן בעיר מ-75% ב-1980 ל-34% ב-2009, וירידה במספר הקבלות למרכז מסה"כ הקבלות למוסדות האשפוז בעיר מ-89% ב-1980 ל-66% ב-2009. במקביל חלה עלייה בחלקן היחסי של מיטות התקן והקבלות למוסדות האשפוז בבעלות פרטית: 12% מהמיטות ו-12% מהקבלות ב-1980, לעומת 39% מהמיטות ו-33% מהקבלות ב-2009.

מאושפזים, לפי עיר המגורים

המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי (לא כולל יולדות, הריון בסיכון גבוה, ילדים ופגים) משרת בעיקר את תושבי ת"א-יפו. 46% מהמאושפזים בו בשנת 2010 באו מת"א-יפו, היתר באו בעיקר מחולון, רמת גן ובת-ים (16%), ומגבעתיים ובני ברק (3%). מתוך המאושפזות במחלקת יולדות - 41% הן תושבות ת"א-יפו. היתר באו בעיקר מחולון ומרמת גן (13%) ומגבעתיים, בת-ים ובני ברק (10%).

אחוז תפוסה, שהייה ממוצעת וגיל המאושפזים

אחוז התפוסה במרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי (לוח 5.4) עמד על 130.1% בשנת 2009, בהשוואה לאחוז תפוסה של 125.7% בשנת 2008. החל במחצית שנות ה-70 ועד 2009 חלה עלייה של כ-39% באחוז התפוסה. החל ב-2003 אחוז התפוסה במרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי גבוה מ-100%. אחוז תפוסה גבוה במיוחד נרשם במחלקות הבאות: אונקולוגיה (217%), עור ומין (217%), נשים (201%), פה ולסת (199%), נוירוכירורגיה (191%) ואף אוזן וגרון (182%). במחלקת השהייה נרשם אחוז תפוסה גבוה מאוד - 2,425%, אך אלו הן בעצם 2 מיטות שמשרתות את החולים עד לאשפוזם במחלקה (מעין "מיטות חמות" שכל חולה שמגיע אליהן נרשם) (לוח 5.4). ב-2009 השהייה הממוצעת במרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי הייתה 5.2 ימים. משנות ה-2000 נרשמה יציבות יחסית בשהייה הממוצעת במרכז. בשלושת העשורים האחרונים (החל ב-1975) ירדה השהייה הממוצעת בכ-37%. חלקם של גילאי 65 ומעלה בקרב כלל החולים היוצאים מבתי החולים העירוניים-ממשלתיים עלה מ-22% בשנת 1972, ל-28% ב-1978/79 ולכ-34% בשלוש השנים האחרונות (2008-2010) (לוח 5.6).

פניות למיון

ב-2010 היו 161,940 פניות (לעומת 153,007 פניות ב-2009) לחדר המיון של המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי (ללא מיון מילדותי ומיון גניקולוגיה), מהן 53% היו של גברים ו-47% של נשים. 53% מהפניות היו של תושבי ת"א-יפו, 6% מרמת גן, 5% מחולון, 4% מבת-ים, 3% מגבעתיים והיתר 29% - מיישובים אחרים. ב-2010 היו 9,713 פניות (בהשוואה ל-9,226 פניות ב-2009) למיון גניקולוגיה ו-28,362 פניות (בהשוואה ל-26,309 ב-2009) למיון מילדותי. רוב הפונות (59%) למיון גניקולוגיה היו בנות 30-44, כך גם רוב הפונות למיון מילדותי (69%). בשנת 2010 עמדה השהייה הממוצעת בחדר מיון כללי למשתחררים והשהייה הממוצעת בחדר מיון ילדים למשתחררים על 156 דקות בכל אחד מהם (בהשוואה לשהייה ממוצעת של 150 דקות ב-2009). יש לציין שחלק ניכר (86%) מסה"כ המאושפזים במרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי ב-2009 התאשפזו דרך חדר המיון ולא דרך אשפוז מוזמן מראש.

3. ביטוח רפואי

התפלגות המבוטחים בעיר לפי קופות החולים שונה מההתפלגות הארצית, ב-2010: 42.1% מבוטחים בקופ"ח של ההסתדרות הכללית (בישראל - 52.3%), 45.2% בקופ"ח מכבי (בישראל - 24.9%), 6.0% בקופ"ח לאומית (בישראל - 9.2%) ו-6.6% בקופ"ח מאוחדת (בישראל - 13.6%). מבין שלושת הערים הגדולות, אחוז המבוטחים בת"א-יפו בקופת החולים המאוחדת הינו הנמוך ביותר, ואחוז המבוטחים בקופת חולים מכבי - הינו הגבוה ביותר. דפוס דומה נמצא גם בשנים קודמות (לוח 5.8).

4. סיבות מוות

ב-2009 נפטרו 3,172 תושבים (לא כולל פטירת 17 תינוקות), מתוכם 3,113 יהודים ואחרים (לוח 5.9). סיבות המוות השכיחות ביותר בקרב כלל האוכלוסייה הן: שאתות ממאירות (סרטן) (24%), מחלת לב איסכמית (היצרות בעורקי הלב הכליליים) (8%), מחלות זיהומיות (6%), מחלות לב אחרות (6%), מחלות כלי הדם במוח (6%) וסוכרת (5%).

בחמש השנים האחרונות (2006-2010) ממוצע פטירת תינוקות בעיר עמד על 20 תינוקות בשנה. ב-2010 נפטרו בעיר 18 תינוקות ושיעורם לאלף לידות חי בעיר היה נמוך מזה שבכלל אוכלוסיית ישראל (2.2 לעומת 3.7, בהתאמה).

5. הפסקת הריון

בשנת 2009 ניתנו 1,460 אישורים להפסקת הריון לתושבות העיר ע"י הוועדות להפסקת הריון והם מהווים כ-7.5% מכלל האישורים שנתנו בישראל (זהו אחוז גבוה יחסית בהשוואה לחלקם היחסי של האישורים בירושלים ובחיפה העומד בשתייהן על 4.7%). 99.2% מהפניות להפסקת הריון בת"א-יפו קיבלו את אישור הוועדות, בהשוואה ל-98.5% בישראל. שיעור האישורים להפסקת הריון שנתנו ל-1,000 בנות בגילאי 15-49 בעיר הוא גבוה מזה שבישראל: 13.5 ו-10.9, בהתאמה (2009). לאורך השנים מסתמנת ירידה בשיעור הפניות להפסקת הריון (ל-1,000 בנות בגיל 15-49) בעיר מ-31.4 ב-1988, 15.9 ב-2003, 14.7 בשנת 2008 ו-13.7 ב-2009. יש לציין, שהנתונים הנ"ל מתייחסים רק להפסקות הריון שנערכו באופן חוקי. אין בידינו נתונים על הפסקות הריון שנעשו ללא אישור הוועדות להפסקות הריון.

6. השירות לבריאות התלמיד

החל בשנת הלימודים תשנ"ט (1998/1999) חל שינוי באחריות למתן שירותי הבריאות לתלמידי העיר ורק תלמידי גני הילדים והחטיבה העליונה (י' - יב') נמצאים בפיקוח רפואי של האגף לבריאות הציבור (ראה פירוט בפרק 4). באפריל 2007 הופרטו שירותי הבריאות לתלמיד בבתי הספר היסודיים והם ניתנים ע"י "האגודה לשירותי בריאות הציבור" - מחוז תל-אביב.

להלן נתונים על פעולות השירות לבריאות התלמיד לשנת הלימודים תש"ע (2009/10):

מספר תלמידים	פעילות
6,949	בדיקת ראייה בכיתות א', ח'
3,517	בדיקת רופא בכיתות א'*
4,396	בדיקת שמיעה בכיתה א'
17,710	בדיקת גדילה בכיתות א', ג', ה', ז', ט' (שקילה ומדידת גובה)
75	השלמות חיסוני שגרה
32	חיסונים נוספים (HAV, HBV)
11,327	חיסונים בכיתות א', ב', ח'

*החל בשנת הלימודים תש"ע בדיקת הרופא נערכת בכיתות א' בלבד. בדיקת הרופא בכיתות ז' הוצאה מהנוהל.

7. מגן דוד אדום - אזור דן

מד"א אזור דן, שתחנתו הראשית בת"א, משרת את האוכלוסייה של הערים תל-אביב-יפו, בני-ברק, גבעתיים ורמת-גן. מבין אזורי מד"א, אזור דן הוא הגדול ביותר בארץ מבחינת נפח הפעילות שלו. על מנת לתת מענה טוב לנזקקים, פוזרו האמבולנסים בנקודות הזנקה משניות על מנת לקצר את זמן התגובה. נקודות ההזנקה נמצאות בת"א-יפו ברחובות שבטי ישראל, יגאל אלון, מאז"ה ואלקלעי, בני-ברק ברחוב יצחק נחא וברמת גן ברחוב הגלגל.

להלן נתונים על פעולות מד"א לשנת 2010:

סוג הטיפול	אמבולנסים רגילים	נט"ן (ניידות טיפול נמרץ)
חולים	29,863	17,500
יולדות	295	93
תאונות דרכים	5,718	116
תאונות עבודה	40	13
נפגעים אחרים	8,115	2,503
אבטחות/תרגילים	1,039	295

8. הערכה עצמית של בריאות

על-פי הסקר החברתי לשנת 2010 (להסבר מפורט על הסקר ראה בהגדרות פרק 3), כ-84% מתושבי העיר מעריכים את בריאותם כטובה או טובה מאוד. באופן טבעי, אחוז גבוה יותר של צעירים מעריכים את בריאותם כטובה או טובה מאוד - כ-96% בקרב בני 20-34, לעומת כ-60% בלבד שצינו כך בקרב בני 65 ומעלה.